

PARTNERSKABSAFТАLE MELLEM FONDEN FRISTADEN CHRISTIANIA & KØBENHAVNS KOMMUNE

Med denne partnerskabsaftale indgår Fonden Fristaden Christiania (herefter Fonden) og Københavns Kommune, et 5-årigt partnerskab i perioden 2017-2021 om en ”byfornyelsesindsats” på Christiania. Byfornyelsesindsatsen gennemføres indenfor rammerne i denne partnerskabsaftale og byfornyelsesloven.

Partnerskabsaftalen består af tre kapitler. Kapitel 1 indeholder en introduktion til aftalen med vision og finansiering. Kapitel 2 beskriver forslag til 11 konkrete projekter, der er fordelt på fire overordnede temaer. Kapitel 3 beskriver rammerne for aftalen, herunder budget og organisering.

1. INTRODUKTION	2
VISION FOR PARTNERSKABET	2
FINANSIERING AF PARTNERSKABET	2
2. DE FIRE TEMAER	3
TEMA A: KLIMA OG ENERGIRENOVERING	4
TEMA B: BYGNINGSFORNYELSE	6
TEMA C: OMRÅDERNE MELLEM HUSENE	8
TEMA D: FORBEDREDE SOCIALE FORHOLD OG FLERE ARBEJDSPLADSER	12
3. RAMMER FOR AFTALEN	15
BUDGET	15
ORGANISERING	15

1. INTRODUKTION

Christiania har siden 1971 været en bydel og et eksperimentarium, der har udviklet sig op imod og uden for loven. Forhandlingerne med staten om en aftale om lovliggørelse af Christiania i perioden 2004 til 2012 betød, at udviklingen af området blev bremsede, hvilket har medført et efterslæb i vedligeholdelsen og udviklingen af Christiania. Samtidig slider en stigende strøm af besøgende og turister på de offentlige arealer. Der er derfor behov for at finde nye redskaber og måder at arbejde på, så Christiania fortsat kan være en spændende og alternativ bydel i København.

Vision for partnerskabet

Partnerskabet vil arbejde for at Christiania udvikles som:

- Et område i en by med kant
- Et område, hvor forskelligheder træder frem, og hvor der er plads til de kreative og innovative løsninger
- Et område, hvor der ikke spildes ressourcer og som styrker bæredygtighed i ordets bredeste forstand i forhold til økologi, genbrug, vedvarende energi, social ansvarlighed, cirkulær økonomi samt bidrager aktivt til den grønne omstilling
- Et område, hvor byrum understøtter en gensidig respekt mellem beboerne og besøgende – realisering af liveable city

Partnerskabsaftalen skal bidrage til, at sikre gode og tidssvarende boliger og uderum på Christiania og at Christiania bibeholdes som et sted, hvor grænser kan skubbes, og hvor der arbejdes med nye og innovative løsninger, der kan virke som inspiration for andre.

Finansiering af partnerskabet

Der afsættes i alt 30 mio. kr. til realisering af de projekter som er beskrevet i partnerskabsaftalen. Københavns Kommune bidrager med 20 mio. kr., og Fonden med 10 mio. kr. Fonden forventes derudover at bidrage med yderligere finansiering til fx renovering af Fredens Ark, som er beskrevet under Tema B om bygningsfornyelse.

Partnerskabsaftalen består af fire temaer og 11 konkrete projekter. De 30 mio. kr. vil blive anvendt til projektudvikling, anlæg, styring, fundraising og evaluering af partnerskabsaftalen. Realiseringen af de 11 projekter vil samlet set koste væsentlig mere end de afsatte midler. En del af arbejdet med realisering af partnerskabsaftalen handler derfor om at afsøge mulighederne for at tiltrække yderligere finansiering til realisering af projekterne, fx hos fonde.

De afsatte midler fordeles på de fire temaer og ikke på de enkelte projekter. Det skyldes, at nogle af projekterne kun kan gennemføres, hvis der skaffes yderligere finansiering. Under de enkelte projekter er det beskrevet, hvad partnerskabet vil gennemføre, og hvad partnerskabet vil arbejde for at gennemføre, såfremt der kan opnås enighed og finansiering til dette.

2. DE FIRE TEMAER

Partnerskabsaftalen består af 4 overordnede temaer:

- A. Klima og energirenovering
- B. Bygningsfornyelse
- C. Områderne mellem husene
- D. Forbedrede sociale forhold og flere arbejdspladser

I nedenstående model beskrives konkrete projekter, som partnerskabet ønsker at udvikle under hvert af de 4 overordnede temaer. Der er i alt beskrevet 11 projekter.

Tema A KLIMA OG ENER- GIRENOVERING	Tema B BYGNINGSFORNYEL- SE	Tema C OMRÅDERNE MELLE M HUSENE	Tema D FORBEDREDE SOCIALE FORHOLD OG FLERE ARBEJDSPLADSER
PROJEKT 1: Pulje til etablering af nabovarmesystemer	PROJEKT 3: Renovering af Fredens Ark	PROJEKT 5: Optimering af eksis- terende indgange til Christiania	PROJEKT 8: Socialøkonomiske virksomheder og be- skæftigelsesfremmen- de tiltag
PROJEKT 2: Pulje til udskiftning af individuelle opvarm- ningskilder	PROJEKT 4: Genetablering af åbninger i Loppebyg- ningen	PROJEKT 6: Infrastruktur på Chri- stiania	PROJEKT 9: Sociale aktiviteter
		PROJEKT 7: Parkering og og trafik omkring Christiania	PROJEKT 10: Idéhus
			PROJEKT 11: Projektudvikling af være-bliveboliger

TEMA A: Klima og Energirenovering

Projekterne indenfor temaet Klima og Energirenovering har til formål at bidrage til, at varmforsyningen på Christiania bliver CO₂-neutral. Målet om en CO₂-neutral varmforsyning skal opnås ved at udfase brugen af opvarmningskilder, der anvender fossile brændsler. Dette gælder opvarmningskilder såsom oliefyr, brænde- og koksovne, der både udleder sundhedsskadelige partikler og giver et dårligt indeklima.

Både ejendommenes karakter og bolig-tætheden er meget forskellig på Christiania. Der er derfor behov for at igangsætte projekter, der giver alle christianitter muligheden for at få støtte til at skifte varmforsyning til et mere energi- og miljørigtigt alternativ.

Alle projekterne skal, i det omfang det er muligt, desuden bidrage til ny viden på området og fungere som demonstrationsprojekter for ny teknologi mv. Det centrale parameter for uddelingen af midler under dette tema er ikke hvilken teknologi, der anvendes, men at den anvendte teknologi fører til en CO₂-neutral varmforsyning.

Der er foreslået to konkrete projekter under dette tema, som skal medvirke til, at varmforsyningen på Christiania bliver CO₂-neutral. Partnerskabet vil herudover også arbejde for at gøre el- og varmforsyningen mere klimavenlig igennem etablering af lokal energiproduktion fra eksempelvis solceller. Dette arbejde vil dog foregå i forbindelse med den øvrige bygningsrenovering, hvorfor disse initiativer er indarbejdet i projekterne under Tema B om bygningsfornyelse.

Succeskriterierne for projekterne under dette tema er, at:

- Mindst 50 pct. af de eksisterende brændeovne og fossilbaserede opvarmningskilder udskiftes
- Der skabes innovative projekter med demonstrationsværdi for fremtidige projekter

Der afsættes i alt 6 mio. kr. til realisering af projekterne inden for dette tema.

Projekt 1: Pulje til etablering af nabovarmesystemer

Christiania har gennem flere år arbejdet for at udbrede nabovarmesystemer i områder med etagebyggeri og tættere bebyggelse. Disse systemer er baseret på biomasse og er CO₂-neutrale. Nabovarmesystemerne fungerer i praksis som små fjernvarmesystemer, hvor en række husstande eller etageejendomme i fællesskab gør brug af et fælles varmesystem (fx et træpillefyr, solceller eller lignende), der igennem mindre vandbårne systemer leverer varmt vand til brug og opvarmning til flere husstande.

Partnerskabet vil etablere en pulje, hvis formål er at fremme udbredelsen af nabovarmesystemer, således at større ejendomme og klynger af huse, i fællesskab kan overgå til en mere energieffektiv og miljørigtig opvarmningskilde.

Partnerskabet vil udarbejde kriterier for, hvordan midlerne prioriteres, så disse kommer flest muligt til gavn. Midlerne uddeles som tilskud, og der vil blive stillet krav om 70 pct. medfinansiering.

Tilskuddet kan anvendes til fjernelse af gamle opvarmningskilder, rørføring i huse og opsætning af radiatorer. Der kan også gives tilskud til indkøb af nye opvarmningskilder til nabovarme, hvis disse er placeret i en bygning, der kan forsynes med nabovarme.

Projekt 2: Pulje til udskiftning af individuelle opvarmningskilder

En del af boligerne på Christiania ligger isoleret, eller har en karakter, der betyder, at det ikke kan betale sig at etablere fælles varmesystemer. For at disse boliger også kan overgå til en CO₂-neutral varmforsyning, oprettes der en pulje, som støtter udskiftningen af individuelle opvarmningskilder. Målet er også her at udfase brugen af fossile brændsler til opvarmning.

De nye individuelle opvarmningskilder kan være enten mindre træpillefyr, varmepumper, fjernvarme, solceller eller noget helt femte. Det vigtige er, at den rigtige varmekilde vælges ud fra beboernes behov, ejendommens karakter, og at den er CO₂-neutral.

Partnerskabet vil udarbejde kriterier for, hvordan midlerne prioriteres, så disse kommer flest muligt til gavn. Midlerne uddeles som tilskud, og der vil blive stillet krav om 75 pct. medfinansiering. Tilskuddet kan gives til nedtagning af eksisterende varmesystemer, opsætning og udskiftning af radiatorer, rørføring i huse og indkøb af ny opvarmningskilder.

TEMA B: Bygningsfornyelse

Partnerskabet muliggør en bygningsfornyelse af etageboliger på Christiania, hvor boligerne sikres nutidige og sundhedsmæssigt forsvarlige sanitære forhold, en sund og tæt klimaskærm og boliger, med et godt indeklima, der er sunde at bo i. En del af bygningerne på Christiania er nedslidte og trænger til renovering. En renovering vil kunne skabe miljøvenlige, energioptimerende, sunde og gode boliger. Desuden vil projekterne arbejde med at aktivere kantzonerne og bidrage til en øget lokal produktion af vedvarende energi.

Der er beskrevet to projekter indenfor dette tema, men partnerskabet vil også undersøge, om der er andre markante bygninger, der kan omfattes af bygningsfornyelse. Et yderligere projekt kunne være renovering af Bade- og Sundhedshusets tag og solvarmeanlæg og andre varme- og vandbesparende tiltag.

Projekterne inden for dette tema udformes, hvor det er muligt, som projekter med demonstrationsværdi, der kan bidrage til udviklingen af den fremtidige bygningsfornyelse.

Succeskriterierne for projekterne under dette tema er, at:

- Projekterne bidrager til at reducere energibehovet med min. 20 pct. i henhold til Københavns Kommunes Klimaplan
- De boliger, der omfattes af aftalen, skal være eller udvikles til sunde boliger med nutidige sanitære forhold, herunder ordentlige wc- og badeforhold, fx ved renovering af fællesbade, hvor det ikke er muligt at etablere bad inde i boligen
- Ejendommene renoveres med respekt for bygningens arkitektur og egenart
- Åbne og skabe mere liv i kantzonen ud mod Prinsessegade ved at genetablere portåbninger i facaden

Der afsættes 10 mio. kr. til realisering af projekterne inden for dette tema.

Projekt 3: Renovering af Fredens Ark

Fredens Ark huser i dag omkring 80 mennesker. Det er en af de etageejendomme på Christiania, der i særlig grad er nedslidt og trænger til at blive renoveret. Der er et stort potentiale for at reducere energibehovet ved at udskifte og isolere taget, opsætte solceller eller lignende el-producerende installationer, renovere og energioptimere eller udskifte vinduer og døre og isoleringsarbejder bl.a. etageadskillelsen mod kælderen. Det vurderes, at en renovering, der omfatter renovering af tag, facade, klima- og sundhedsforhold i øvrigt, vil koste mellem 25 og 30 mio. kr. Det forventes, at Christiania vil kunne bidrage med en væsentlig egenfinansiering til renoveringen, som ligger ud over de midler, som partnerskabet kan afsætte

Partnerskabet vil afsætte midler til udvikling af et samlet projekt for renovering af Fredens Ark. Partnerskabet vil, såfremt den nødvendige medfinansiering tilvejebringes, endvidere kunne give støtte til:

- Udskiftning af taget, med dertilhørende følgearbejder som rådkader, inddækninger, tagrender, tagnedløb, skorstene, brandkamme, kviste og ovenlys

- Indkøb, afprøvning og opsætning af solceller eller lignende el-producerende installationer
- Skimmelsanering i kælder
- Renovering af facader
- Istandsættelse af udvendige døre

Projekt 4: Genetablering af åbninger i Loppebygningen

I Loppebygningen har der oprindeligt været tre porte ud mod Prinsessegade. Partnerskabet vil arbejde for at de tre store portåbninger genetaberes, da det både vil skabe flere indgange til Christiania og bidrage til en mere aktiv og imødekommende kantzone i Prinsessegade.

Partnerskabet vil afsætte midler til at udarbejde et projektforslag til åbning af 1 til 3 af de oprindelige porte. Partnerskabet vil endvidere kunne give 70 pct. støtte til genetablering af åbningerne, herunder murearbejde og fremstilling af energioptimerede døre, der kan placeres i åbningerne, og til de ombygninger i Loppebygningen, der nødvendiggøres af etablering af åbningerne.

TEMA C: Områderne mellem husene

Christiania har ca. 1 mio. besøgende om året, hvilket gør det til en af Københavns største turistattraktioner. Det har betydning både for infrastrukturen på Christiania og for den trafik, det genererer på Christianshavn. Samtidig har udviklingen af de områder, der ligger i Christianias umiddelbare nærhed (Papirøen, Operaen, Holmen, Refshaleøen, nye beboelsesejendomme mv.) haft stor betydning for færdslen i og omkring Christiania, ligesom åbningen af Inderhavnsbroen forventes at ændre de trafikale mønstre på Christiania.

Det stigende antal besøgende betyder også, at der er større udfordringer i forhold til at få de besøgende til at respektere christianiternes hverdags- og privatliv. Ligesom andre steder i byen er der på Christiania fx turister, cyklister og festglade unge, der har en uhensigtsmæssig adfærd.

De projekter, der gennemføres indenfor dette tema, skal bidrage til at overgangene mellem Christiania og den omgivende by fungerer hensigtsmæssigt, og at infrastrukturen understøtter christianiternes mulighed for at leve et hverdagsliv samtidig med, at besøgende og turister fortsat har mulighed for, at opleve den helt unikke bydel Christiania er. Projekterne vil konkret handle om at skabe flere velfungerende indgangspartier, sikre tydelige stiforløb, belysning og beplantning, der kan lede besøgende rundt på en hensigtsmæssig måde, samt at etablere offentlige toiletter. Projekterne vil primært blive gennemført i den bymæssige del af Christiania (delområde 1, jf. statens aftale med Christiania).

Succeskriterier for projekter, der gennemføres indenfor dette tema:

- Antallet af fodgængere på veje og stier i boligområderne reduceres med mindst 20 pct.
- At der ved alle de primære samlingssteder på Christiania etableres offentlige toiletter, eller alternativt, at der er tydelig skiltning til nærmeste toilet
- At mindst 50 pct. af en repræsentativ gruppe christianitter ved partnerskabets afslutning oplever mindskede gener ved turistbesøg end ved partnerskabets opstart
- At mindst 50 pct. af en repræsentativ gruppe af Christianshavnerne ved partnerskabets afslutning oplever mindskede gener ved turistbesøg til Christiania end ved partnerskabets opstart

Der afsættes 7 mio. kr. til realisering af projekterne inden for dette tema.

Projekt 5: Optimering af eksisterende indgange til Christiania

Der er mange overgange mellem Christiania og den omgivende by. Indgangene til Christiania fungerer i de gode tilfælde som helstøbte fysiske og mentale overgange – som ”porte” til en anden verden. Man træder fx igennem den smalle indgang ved Bådsmadsstræde og på den anden side åbner sig en vifte af oplevelser, man ikke kan finde andre steder i København. De centrale indgange har allerede karakter af identitetsgivende overgange i form af porte, døre eller broer.

Oversigtkort

Rent trafikalt og sikkerhedsmæssigt fungerer indgangene til Christiania fra Christianshavn ikke optimalt i dag, og skaber et kaos af bløde og hårde trafikanter det meste af dagen. Indgangene fra Bådsmadsstræde ved Fredens Ark, fra Prinsessegade ved Psyak, på Refshalevej ved Den Grå Hal og længere ude ved Langgaden kan udformes som fysiske markører (porte, broer, søjler, kunstnerisk udsmykning, etc.) for overgangen mellem den "almindelige" by og Fristaden Christiania. Indgangene på voldene bevares som markante, men mere naturlige indgange. Indgangene ved Løvehuset og længere ud af Refshalevej for enden af Langgaden skal derimod ikke være markante indgange, men blot supplerende adgangsveje primært for beboere. Disse nedtones for at sætte mere fokus på de identitetsgivende indgange. Et mål med projektet er ligeledes, at de forskellige indgange bruges mere ligeligt, så der ikke opstår store køer og trafikpropper på Christianshavnersiden.

I forlængelse af nogle af indgangene til Christiania ligger offentlige arealer, der kan optimeres. Det kan fx være Prærien og områderne omkring den (se kortet på side 11).

Partnerskabet vil afsætte midler til en analyse af eksisterende bevægelses-/brugsmønstre i forbindelse med ind- og udgangene og de arealer, der ligger i tilknytning til indgangene. Der afsættes også midler til udarbejdelse af et projektforslag. Partnerskabet vil kunne give midler til etablering af nye indgange (eller opgradering af eksisterende), herunder materialer, anlæg mv., opgradering af legepladsen, ny belægning foran Loppebygningen, stiforhold mv.

Projekt 6: Infrastruktur på Christiania

Hele Christiania har status som et offentligt areal. På nuværende tidspunkt er hierarkiet mellem offentlige og semi-offentlige arealer ikke særlig tydeligt, hvilket giver udfordringer for de besøgende og presser christianiternes muligheder for at have et hverdagsliv i området. Endelig giver 'trafikken' et betydeligt og stigende slid på veje og stier, hvilket nødvendiggør en løbende vedligeholdelse og robusthed i fx belægningen på vejene.

Byrummene omkring Nemoland, Månefiskeren og boderne oppe ved porten fungerer fint og er forholdsvis nyanlagte. Det lille strøg ved Indkøberen og foran Løppebygningen fungerer også, men kunne med fordel anlægges med samme materialer, så de centrale opholdsområder for besøgende er ensartede og skiller sig ud fra områderne med mange boliger.

Ved at sikre, at stierne gennem Christiania er tydelige og velanlagte, får de besøgende bedre mulighed for at komme rundt i området, og det vil samtidig bidrage til at tydeliggøre, hvor besøgende primært skal bevæge sig, og hvor udearealerne primært er henvendt til beboere på Christiania. Endelig skal denne tydeliggørelse sikre en hensynsfuld adfærd, der giver rum til alle parter – både beboere, passerende, gæster mv.

Der kan som led i Partnerskabsaftalen også ses på belysningen. For eksempel kan belysning være med til at lede de besøgende gennem Christiania til og fra de primære attraktioner.

Flowet af turister gennem Christiania kan også styres på andre måder end med stier, belægning og belysning. Et alternativ er fx at arbejde med at forbedre den grønne struktur på Christiania. Ved hjælp af beplantning, træ-rækker, bede og lignende kan der skabes naturlige ruter og opholdsrum. Som led i Partnerskabsaftalen kan der udvikles en beplantningsplan. Nogle af træerne vil muligvis kunne finansieres som Partnerskabstræer via Københavns Kommunes igangværende projekt herom, og Partnerskabet vil derfor kun skulle finansiere beplantningsplanen og forberedelse af grunden til udplantning. Dette er dog under forudsætning af, at projektet kan få tildelt træer i form af Partnerskabstræer.

De mange besøgende på Christiania giver et øget behov for offentlige toiletter. Christiania har selv netop opført en ny toiletbygning, men der er behov for yderligere toiletter ved Den Grå Hal. Det vil være en stor gevinst for turister og brugere, hvis de nuværende pissoirs ved Prærien og indkøberen bliver gjort til offentlige toiletter. De mange gæster på søbredden ved Nemoland og "fluepapiret" ved Dyssebroen, finder ikke på nuværende tidspunkt hen til de offentlige toiletter, men bruger i stedet naturen og christianiternes baghaver. Partnerskabet vil udarbejde et forslag til en løsning på denne udfordring.

Partnerskabet vil afsætte midler til en analyse af eksisterende bevægelses- og brugsmønstre på Christiania. Partnerskabet vil arbejde for realisering af et projekt, der omfatter stiforløb, herunder belægning, beplantning og belysning og etablering af offentlige toiletter.

Projekt 7: Parkering og trafik omkring Christiania

Parkering og parkeringssøgningstrafik på Prinsessegade, Refshalevej og Bådsmannsstræde er en stor udfordring for beboere og andre trafikanter på Christianshavn. Desuden skaber taxaer til og fra Christiania store gener på Prinsessegade. Der er derfor behov for, at se på mulighederne for at skabe et bedre flow i trafikken, og bedre mulighed for parkering i nærheden af Christiania.

Christiania har desuden en byggeret på 15.000 m². Udløses denne, skal der etableres parkeringspladser i forbindelse med nybyggeriet, eller disse skal tilkøbes et sted i nærheden.

Partnerskabet vil afsætte midler til udvikling af et projekt, der kan løse udfordringerne vedrørende parkering. Der kan endvidere afsættes midler til realisering af projektet.

Tema D: Forbedrede sociale forhold og flere arbejdspladser

Christiania er en af Københavns mest farverige bydele og rummer alle de fordele og udfordringer, det fører med sig. Her er mange velfungerende virksomheder, men også et stort potentiale for, at flere kommer til. På Christiania er der en del beboere og daglige gæster, som står uden for arbejdsmarkedet. Mange af virksomhederne løfter allerede i dag en stor opgave i forhold til inddragelse af disse borgere. Partnerskabet vil arbejde for at understøtte og styrke dette arbejde, og samtidig arbejde for at nye socialøkonomiske virksomheder kan vokse op.

En del af beboerne på Christiania har behov for hjælp og pleje i hverdagen. Nogle af de udsatte borgere bor i egne huse, hvor vedligeholdelsesopgaven er blevet uoverkommelig. Partnerskabet vil udvikle en model for etablering af nye boliger, være-bliveboliger, som passer til disse borgeres behov.

Succeskriterierne for projekterne er, at:

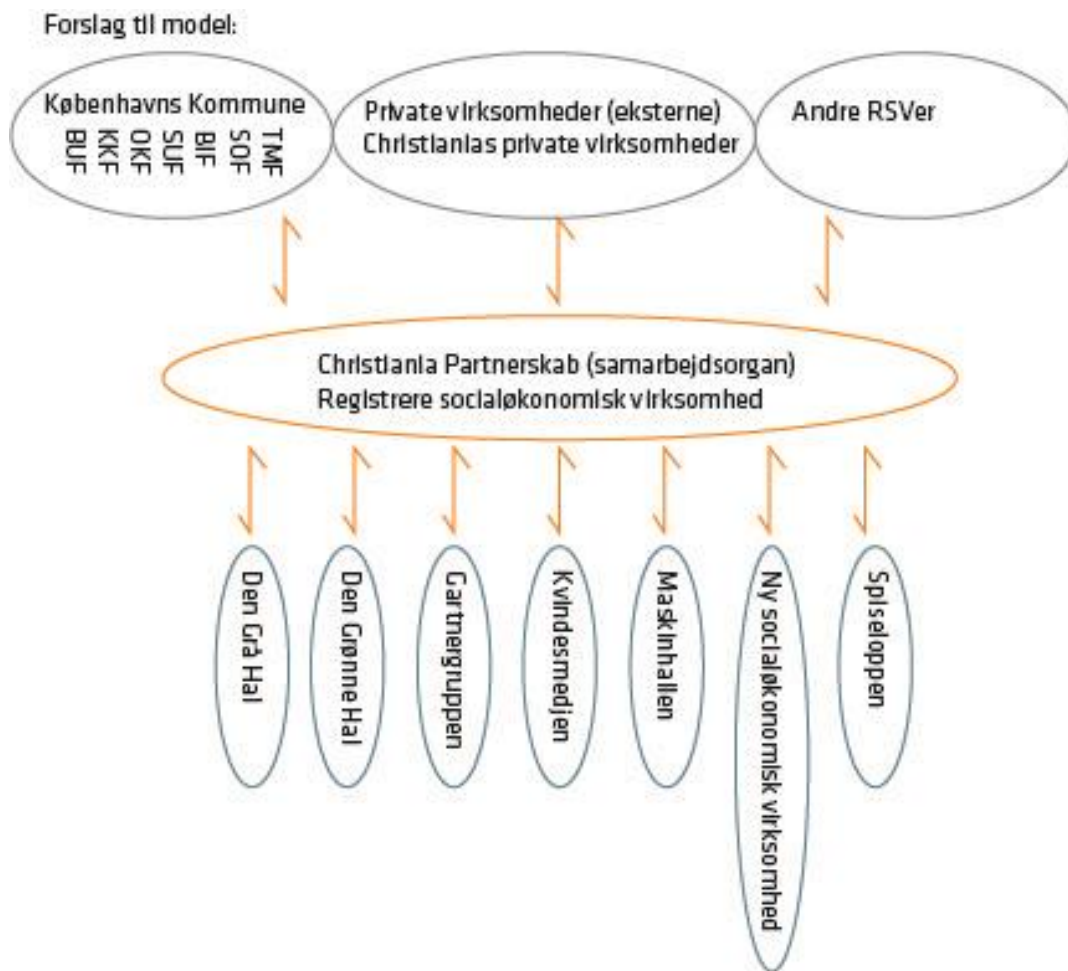
- Der etableres et samarbejde mellem Københavns Kommune og Christiania, der betyder, at de socialøkonomiske virksomheder på og udenfor Christiania løbende kan have folk i beskæftigelsesforløb
- Der etableres et velfungerende idéhus, der kan understøtte etableringen af nye socialøkonomiske virksomheder på Christiania, og at dette er selvkørende og velfungerende i 2021
- Der udvikles et koncept for være-bliveboliger

Der afsættes 4 mio. kr. til realisering af projekterne inden for dette tema.

Projekt 8: Socialøkonomiske virksomheder og beskæftigelsesfremmende tiltag

På Christiania er der allerede en række virksomheder, der kan registreres som socialøkonomiske virksomheder, og en del af Christianias selvforvaltning kan også betragtes som socialøkonomiske virksomheder. Disse socialøkonomiske virksomheder bliver ikke i dag formelt benyttet til at indgå i beskæftigelsestiltag, selvom der er en del arbejde i disse virksomheder og i Christianias selvforvaltning med at skabe rummelige arbejdsforhold for personer, der kan have svært ved at få fodfæste på arbejdsmarkedet.

Partnerskabet vil udvikle en model for, hvordan disse virksomheder på og udenfor Christiania vil kunne indgå i beskæftigelsesmæssige tiltag. Disse tiltag vil i første omgang være rettet mod beboere fra Christiania eller personer, der har tæt tilknytning til Christiania. Tanken er, at der etableres et 'sted' eller et samarbejdsorgan, som varetager kontakten mellem kommune, evt. anden aktør og virksomheder og mellem borger og virksomhed. Se nedenstående model for en visualisering af et sådant samarbejdsorgan:

Det skal endvidere afklares om der kan indgås en aftale med Teknik- og Miljøforvaltningen om, at nogle af de personer, der har været i beskæftigelsesforløb på virksomhederne på Christiania efterfølgende kan komme videre i fx en virksomhedspraktik i Teknik- og Miljøforvaltningen. Det kunne fx være på det grønne område, eksempelvis i Greenteams. Det skal også undersøges som led i partnerskabet, om der kan indgås aftaler med private virksomheder om, at personer der har været i beskæftigelsestiltag i socialøkonomiske virksomheder på Christiania kan komme videre i private virksomheder, fx i virksomhedspraktik og på sigt i egentlige jobs. Endelig skal det undersøges og afklares, i hvilket omfang de socialøkonomiske virksomheder på Christiania vil kunne anvende uddannelse som led i beskæftigelsesforløb, fx at få personer igennem AMU-kurser, sikre at de tager kørekort eller lign.

Partnerskabet vil afsætte midler til at udvikle en forretningsmodel for et samarbejdsorgan eller en organisation. Ambitionen er, at denne vil være selvfinansierende ved partnerskabets afslutning. Der kan endvidere afsættes midler til analyser, etableringsomkostninger, herunder aflønning af personale, kontorfaciliteter mv.

Projekt 9: Sociale aktiviteter

Christiania varetager i dag en række sociale opgaver, herunder drift af to daginstitutioner. Partnerskabet vil i dialog med Socialforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen udarbejde et forslag til en hensigtsmæssig opfølgning og udvikling af disse opgaver. Som en del af dette, vil det blive undersøgt om daginstitutionerne på Christiania kan blive private institutioner under kommunens tilsyn med kommunalt tilskud blive undersøgt.

Denne dialog vil blive varetaget af de to projektledere som partnerskabet ansætter. Der afsættes ikke umiddelbart midler konkret til dette projekt.

Projekt 10: Idéhus

Der eksisterer i dag en række velfungerende virksomheder på Christiania, men der er potentiale for udvikling af endnu flere. Der er forskellige udfordringer for udvikling af nye virksomheder, herunder administrative barrierer, usikkerhed ved etableringsomkostninger, manglende forretningskendskab mv. Partnerskabet vil udvikle en model for et idéhus, som skal være et sted, hvor iværksættere, der ønsker at etablere sig på Christiania, kan få rådgivning og vejledning vedr. etablering af virksomheden, udvikling af forretningsplan mv., indgå i mentorforløb, og hvor virksomheden kan 'bo billigt' i en nærmere defineret opstartsperiode.

Partnerskabet vil afsætte midler til udvikling af en model for et idéhus. Partnerskabet vil endvidere i dialog med Københavns Erhvervshus i Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen undersøge muligheden for, at Erhvervshuset kan bidrage til udvikling af konceptet. Der kan afsættes midler til udvikling af modellen og til etablering af idéhuset, herunder etableringsomkostninger, aflønning af personale mv.

Projekt 11: Projektudvikling af være-bliveboliger

Der er flere ældre beboere og ældre med demens på Christiania, som har vanskeligt ved at blive i egen bolig, men som samtidig har et stort ønske om at kunne blive boende på Christiania. Samtidig har Christiania et ønske om, at kunne tiltrække nye og unge beboere, men har få ledige boliger, der kan udbygdes.

Med projektet skal der udvikles et forslag til en ny type boliger. Boliger, der sikrer, at de ældre fortsat kan blive boende på Christiania, selvom behovet for hjælp stiger i hverdagen, og som samtidig frigiver eksisterende boliger med mulighed for, at der kommer nye beboere til Christiania.

Forslaget skal udvikles i samarbejde med Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, så boligerne lever op til de retningslinjer og krav der findes i forbindelse med byggeri af ældreegnede boliger mv. Der skal inddrages ny viden om, hvordan arkitekturen og indretningen af boligen bedst muligt kan understøtte og hjælpe fx borgere med demens til en tryk og rolig hverdag, ligesom erfaringer fra generationsfællesskaber og lokalsamfundet på Christiania, men også mere bredt, skal inddrages i projektet.

Partnerskabet vil afsætte midler til udarbejdelse af et forslag, der kan anvendes til at søge ekstern finansiering til programudvikling og byggeri af nye boliger.

3. RAMMER FOR AFTALEN

Budget

Det samlede budget for partnerskabet er på 30 millioner kr. Københavns Kommune bidrager med 2/3 og Fonden 1/3. Midlerne anvendes til realiseringen af projekterne under de 4 temaer samt styringen undervejs. Der afsættes 3 mio. kr. til organiseringen af partnerskabet, 1/3 til Fonden Christiania og 2/3 til Københavns Kommune.

Budgettet fordeles således:

Klima	6 millioner	kr.
Bygninger	10 millioner	kr.
Områderne mellem husene	7 millioner	kr.
Sociale forhold og beskæftigelse	4 millioner	kr.
Styring	3 millioner	kr.
<u>I alt</u>	<u>30 millioner</u>	<u>kr.</u>

Udover de 30 mio. kr., som er afsat til realisering af partnerskabsaftalen, vil Fonden Fristaden Christiania søge at gennemføre en række yderligere projekter, dels for egne midler og dels for midler, der søges hos fonde, statslige midler mv. Desuden vil Fonden investere i den del af bygningsfornyelsen og klimatiltagene, som ikke kan betales af partnerskabet.

Organisering

Partnerskabsaftalen indgås mellem Fonden og Københavns Kommune. Den indgås for en femårig periode i årene 2017-21. Der nedsættes en koordinationsgruppe for partnerskabet, der består af tre personer udpeget af Fonden og tre personer fra Teknik- og Miljøforvaltningen.

Fonden og Teknik- og Miljøforvaltningen ansætter, hver en projektleder som i samarbejde:

- Har ansvaret for realiseringen af projekterne i partnerskabsaftalen
- Skal sikre fremdrift i projekterne
- Fungerer som sekretariat for koordinationsgruppen
- Skal sikre inddragelse med relevante aktører, herunder de kommunale forvaltninger og beboerne på Christiania
- Skal arbejde for at skaffe midler til realisering af de projekter, som ikke er fuldt finansieret
- Skal arbejde for, at projekterne er innovative og eksperimenterende

Om koordinationsgruppen

Koordinationsgruppen er ansvarlig for gennemførelsen af projekterne i Partnerskabsaftalen. Koordinationsgruppen beslutter i løbende dialog med Christiania, hvilke projekter der igangsættes, og står for fordelingen af midler til de enkelte projekter. Beslutningerne i koordinationsgruppen skal træffes i enighed mellem koordinationsgruppens medlemmer. Koordinationsgruppen kan omprioritere midler mellem de fire temaer op til en grænse på 1 mio. kr. Er der behov for at omprioritere midler over 1 mio. kr., skal dette godkendes af Teknik- og Miljøudvalget og af Fondens bestyrelse.

Koordinationsgruppen mødes minimum 4 gange årligt. Ved andet møde i koordinationsgruppen konstitueres denne og koordinationsgruppen fastsætter herefter selv sin forretningsorden.

Fonden arbejder tæt sammen med foreningen Fællesskabet Christiania.

Fællesskabet Christiania har en følgegruppe på ca. 15 personer, der følger partnerskabet og vil desuden inddrage Kontaktgruppen, Byggekontoret, de 14 områder og Fondssekretariatet i gennemførelsen af partnerskabet.

I Københavns Kommune er det Teknik- og Miljøforvaltningen, der konkret indgår i partnerskabet. Men også Københavns Kommunes øvrige forvaltninger, herunder Socialforvaltningen, Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, Børne- og Ungdomsforvaltningen, Kultur- og Fritidsforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, vil i et vist omfang blive inddraget. Såfremt der måtte opstå spørgsmål, der vedrører Økonomiforvaltningen, vil denne forvaltning også blive inddraget.

Københavns Kommune har etableret en følgegruppe på ca. 15 personer, der løbende følger partnerskabet.